

Begravningslagen kap 5, 6 §

Sådana delar av stoffet som inte har förbränts vid kremeringen ska tillföras askurnan.

Metall som inte har förbränts vid kremeringen ska skiljas från askan efter stoffet och återvinnas. Utsortering får inte göras efter det att askan tillförts askurnan.

Metallerna ska återvinnas genom att metallerna upparbetas till nya produkter, material eller ämnen som inte ska användas som bränsle eller fyllnadsmaterial.

Innehavaren av krematoriet ska tillföra Allmänna arvsfonden ersättning från återvinningen efter att innehavarens kostnader för återvinningen dragits av. Om kostnaderna för återvinningen överstiger intäkterna, ska huvudmannen för begravningsverksamheten stå för den kostnaden. Detta utgör en kostnad för begravningsverksamheten. Lag (2016:560).

En asklåda kan innehålla metaller värda mycket pengar. Årligen genomförs fler än 75 000 kremationer i Sverige. Finns det metaller tas de om hand. FOTO: JOHAN LINDSTÉN

VAD HÄNDER MED PENGARNA FRÅN METALLÅTERVINNINGEN?

Stöd till unga i samhället

För två år sedan förändrades hanteringen av metallrester i krematorierna radikalt.

I stället för att metallerna grävdes ned på landets kyrkogårdar återvinns de nu och ger tillbaka mångmiljonbelopp.

Vad ska man ta sig till med dyrbart guld och platina från kremerade stoff?

I alla tider har de på olika sätt grävt ned i samband med traditionella kistbegravningar. Men det ekonomiska värdet, en ökad miljömedvetenhet och möjligheten att ta hand om metallerna ledde fram till att § 6 i begravningslagen 5 kapitel ändrades: från den 1 januari 2017 ska metallerna återvinnas och pengarna ska gå till Allmänna arvsfonden.

TILL EN BÖRJAN fanns det inga företag i Sverige som kunde hjälpa huvudmännen och kommunerna i Stockholm och Tranås att leva upp till lagen. Men det norska företaget Fönix Miljö öppnade en filial i Karlstad och slöt ett ramavtal med Svenska kyrkan. Tranås valde att ansluta sig till ramavtalet, medan Stockholm och krematoriet i Malmö i stället anlät nederländska Orthometals.

Fördelat på tre omgångar av inbetalningar har drygt 166 miljoner kronor tillförts Allmänna arvsfonden genom Kammarkollegiet, som administrerar

fondens medel. Det är det nettobelopp som alltså har blivit över, när återvinningsföretaget har gjort avdrag för sina omkostnader, som leverans, sortering, rensning och slutligen försäljning av metallerna på den vanliga marknaden.

Pengarna går alltså inte tillbaka till begravningsverksamheten. I stället blir de en del av den fond som föreningar och organisationer med verksamhet som vänder sig till barn, unga och funktionshindrade kan söka medel ur.

De pengar som begravningshuvudmännen betalar in är inte öronmärkta, utan går in i det förvaldade kapitalet.

SOM NAMNET AVSLÖJAR kommer fondens pengarna från arv. Det kan handla om medel i ett dödsbo, där det saknas arvtagare, eller så har en person testamenterat delar av, eller hela sin kvarlåtenskap i form av pengar, ting eller fastigheter till Allmänna arvsfonden.

Fonden instiftades 1928, då den svenska arvsrätten begränsades. Dödsbon efter en väverska i Malmö, en sömerska i Göteborg och en stadsarbetare i Visby var de första arv som fonden fick.

Varje år tilldelas 400 projekt i landet stöd ur fonden. 2018 delades 647 miljoner kronor ut. I genomsnitt är det var femte ansökan som möter fondens kriterier och får pengar för sitt projekt.

Det är bara organisationer som kan

KRONOR. Så mycket har betalats till Allmänna arvsfonden efter återvinning av metaller.

166 216 627,04

söka, så privatpersoner kan inte ansöka.

Här följer tre exempel på projekt som har fått stöd från Allmänna arvsfonden:

• **Ombyggnad av samlingslokal**

Ovanåker Långheds Bygdeförening ska bygga om bygdegårdens kök, bygga en vedeldad bakugn samt förse entrén med ramp och förbättrad belysning.

• **Fungera Mera**

Syftar till att öka möjligheterna för barn, unga och vuxna med funktionsvariationer att delta i idrottsaktiviteter.

• **Ungt Mode – mode & hållbarhet**

Trots starkt intresse är det få unga från ytterstäderna som håller drömmen om att göra karriär inom modebranschen vid liv. Projektet vill hjälpa dem att kunna gå vidare till högre utbildning.

JAN OLOV ANDERSSON är vd för SKCF.

–Det är fantastiskt att så mycket pengar kan gå till bra projekt som på olika sätt stödjer barn, unga och funktionshindrade, säger han, och fortsätter:

–Så vitt jag vet fungerar systemet bra, och Svenska kyrkan har även förlängt sitt ramavtal med Fönix Miljö.

–Det känns med andra ord som att det här har landat väl och att de mer än 166 miljoner kronor som hittills har tillförts Allmänna arvsfonden gör nytta.

JOHAN LINDSTÉN

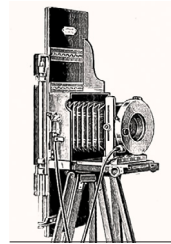
Läs mer: www.arvsfonden.se

1910 fotograferade Sergej Prokudin-Gorskij kyrkogården och Kyrkan till det heliga korsets upphöjelse i staden Ostashkov, 35 mil nordväst om Moskva i Ryssland. De starka färgerna i bildens ram är rester från arbetet med att lägga samman de tre bilderna till en. FOTO: LIBRARY OF CONGRESS

De tre negativa bilder (blå, grön, röd) som ihop ger bilden till vänster.

Kameran med en skjutbar glasplåt.

Tsarens Ryssland – i färg

■ **EN TYSK OCH EN RYSS.** Det var det som behövdes för att lägga grundstenen till det som vi i dag tar som fullständigt självklart: färgfotografiet. I ärlighetens namn ska det nämnas att flera försök hade gjorts tidigare, men resultaten var så dåliga med den tidens material och teknik, att de i just det här fallet kan läggas åt sidan.

Sergej Prokudin-Gorskij var en rysk kemist och fotograf som i Sankt Petersburg, vid sidan av konst och musik även studerade för kemisten Dmitrij Mendelejev, mest känd för att ha formulerat det som skulle utvecklas till det som vi i dag känner som det periodiska systemet.

INTRESSET FÖR fototekniken tog 1902 Prokudin-Gorskij till Berlin, där han studerade trefärgsfotografi hos den tyske kemiprofessorn Adolf Miethe.

Miethe hade arbetat fram en kamera med en skjutbar glasplåt som kunde ta tre bilder med varsitt färgfilter: blått, grönt och rött. Bilden återskapas sedan med hjälp av en projektor vars filter och optik projicerade bilden på en duk.

Den här tekniken anammade Prokudin-Gorskij. Det är dock oklart om han lät bygga en egen kamera eller om han köpte en från Miethe-Bermpohl. Vad som däremot är klart är att han vidareutvecklade tekniken i både kamera och

Ett självporträtt från cirka 1912.

FOTO: WIKIMEDIA

Sergej Prokudin-Gorskij levde mellan 1863 och 1944 och är begravd på den ryska delen av Sainte-Geneviève-Bois-kyrkogården i Paris.

FOTO: WIKIMEDIA

Källor: www.prokudin-gorsky.org, Wikipedia

projektor. Med utrustning och reslöst skissade han så 1905 på en plan för att systematiskt dokumentera Ryssland.

Säkert hjälpte hans adelskap honom när han 1909 fick visa sina tidiga arbeten för tsar Nicholas II, den siste tsaren, borttvingad av revolutionen 1917.

Tsaren tyckte om bilderna och gav Prokudin-Gorskij tillstånd, finansiering och en järnvägsvagn som inreddes till ett fotolaboratorium, så att han kunde färdas kors och tvärs i Ryssland.

Hans resor 1909–1915 kom att gå från hemstaden Sankt Petersburg i väst till Samarkand i öst, och från Jalta och Baku i söder till Murmansk i norr.

Framför kameran fanns det mesta och i synnerhet bondlandet, kyrkor, kloster och kyrkogårdar. I öst fanns också de muslimska emiraten ännu kvar, där han fotograferade de lokala ledarna iförda sina färgrika och dekorerade dräkter.

1948 DONERADE familjen Prokudin-Gorskij bevarade fotografiska arbeten till Library of Congress i USA. År 2000 inleddes en digitalisering av hans glasplåtar, och en stor del av dem finns fritt tillgängliga via bibliotekets webbplats i form av tre svartvita negativa bilder och de sammanförda färgfotografierna.

Johan Lindstén

Tomtens grav hittad – och ifrågasatt

FLYTTADES kvarlevorna av det ortodoxa helgonet sankt Nicholas till Bari i Italien 1087, eller finns de fortfarande kvar i regionen Antalya i södra Turkiet?

Det är en fråga som sysselsätter arkeologer sedan 2017, då turkiska forskare säger sig ha hittat ett orört, underjordiskt kapell under det kapell som i dag står i Demre – en viktigt vallfartsort för pilgrimer.

Det som gör saken intressant är att sankt Nicholas anses vara förlagan till dagens jultomte. Han var en givmild biskop i Myra på 300-talet. Särskilt vänlig var han mot barn, fattiga och sjöfarare. Målningar visar också slående likheter med dagens jultomte med ett stort, yvigt, vitt skägg.

Stolt visar man i dag upp en tom sarkofag i kapellet i Demre, och som sägs ha varit den ursprungliga viloplatsen för helgonet.

MEN TESEN OM det nya fyndet, som sannolikt skulle bli en turistmagnet för Turkiet vars attraktionskraft på senare tid urholkats av både nationell och regional politik, har ifrågasatts av andra forskare. Analyser av de benbitar som finns i Bari och i Venedig, dit andra bitar ska ha rövats, visar att relikerna kommer från 300-talet och det är därmed möjligt att det är sankt Nicholas man hyser.

Om de turkiska forskarna, som hävdar att de relikerna som rövades till Italien för drygt 930 år sedan är någon helt annans, har lyckats ta sig in i det underjordiska kapellet i Demre förtäljer inte historien. (TL)

"Sankt Nicholas mirakelgöparen" säger texten på denna ryska ikon från slutet av 1800-talet.

FOTO: WIKIMEDIA